

Sygn. akt: I C 17/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lutego 2014 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodnicząca:	SSR del. Łucja Oleksy-Miszczyk
Protokolant:	Karolina Piłula

po rozpoznaniu w dniu 20 lutego 2014 roku w Gliwicach

sprawy z powództwa Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta C.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w K.

o zapłatę

1. oddała powództwo;
2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 11.088,72 (jedenaście tysięcy osiemdziesiąt osiem i 72/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygnatura akt I C 17/11

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 25 stycznia 2011r. Skarb Państwa reprezentowany przez Prezydenta Miasta C. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od (...) SA (obecnie (...) SA w K.) kwoty 217.054,- zł. z ustawowymi odsetkami od kwoty 209.820,- zł. od dnia 28 maja 2010r, od kwoty 2625,44 od dnia 21 maja 2010r., od kwoty 2625,44 od dnia 22 czerwca 2010r. i od kwoty 1982,79 od dnia 21 lipca 2010r. oraz o zasądzenie kosztów procesu. W uzasadnieniu powód podniósł, że dochodzona kwota stanowi wynagrodzenie za korzystanie z nieruchomości bez tytułu prawnego. Przez część nieruchomości opisanych w księdze wieczystej KW (...) i KW (...) prowadzonych przez Sąd Rejonowy w Chorzowie, a to działki o numerach (...) biegnie linia wysokiego napięcia powyżej 110 LV, której właścicielem jest pozwana. Wojewoda Śląski decyzją z dnia 10 maja 2010r. stwierdził nieodpłatne nabycie przez Gminę C. z mocy prawa z dniem 27 maja 1990r. własności nieruchomości obejmujących działki (...). Natomiast decyzją z dnia 5 lipca 2010r. przekazał na rzecz Gminy C. nieodpłatnie prawo własności działek (...). Uzasadniając podstawę prawną powództwa powód powołał się na art. 225 k.c. w zw. z art. 224 §2 k.c. w związku z art. 352 k.c. i wywodził, że przedsiębiorstwo energetyczne, które nie legitymuje się uprawnieniem do ingerowania w sferę cudzej własności dla bieżącego utrzymania urządzeń przesyłowych, korzysta z nieruchomości w złej wierze i zobowiązane jest do świadczenia wynagrodzenia na podstawie art. 352§2 w związku z art. 224§2 k.c. oraz art. 225 k.c. Dalej powód wywodził, że w złej wierze jest zarówno ten kto wie, że prawo mu nie przysługuje, jak i ten kto z łatwością mógł się o tym dowiedzieć. Podniósł, że Skarb Państwa jest ujawniony w księgach wieczystych i ewidencji gruntów jako właściciel przedmiotowych działek.

Pozwany w odpowiedzi na pozew (k. 72) wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu. W uzasadnieniu pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczenia o zapłatę w stosunku do działek nr (...) wskazując, że Skarb Państwa nie jest właścicielem tych działek od 27 maja 1990r., a zatem nie może żądać zapłaty za okres po tej dacie, a co do okresu wcześniejszego nastąpiło przedawnienie, zarzucił ponadto że powód nie ma legitymacji czynnej do dochodzenia zapłaty odnośnie tych działek, skoro nie jest ich właścicielem. Ponadto pozwany podniósł, że nie jest legitymowany biernie w procesie za okres przed 1 lipca 2007r. albowiem dopiero od tej daty stał się właścicielem urzędzeń posadowionych na opisanym w pozwie gruncie. Ostatecznie pozwany podniósł, że do chwili wytoczenia powództwa był posiadaczem służebności w dobrej wierze, co czyni żądanie zapłaty za bezumowne korzystanie z nieruchomości bezzasadnym w świetle art. 224§ 1i 2 k.c. Wywodził, że służebność została objęta w posiadanie w dobrej wierze, a zważywszy na okres posiadania w dobrej wierze, do którego należy doliczyć okres posiadania przez jego poprzedników prawnych, nastąpiło już zasiedzenie służebności. Pozwany podkreślił, że na gruncie art. 352 k.c. posiadaczem służebności jest ten kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności. Do zasiedzenia zgodnie z art. 292 i 352 kc. prowadzi więc długotrwałe korzystanie z cudzej nieruchomości za pomocą trwałych i widocznych urządzeń i są to jedyne oprócz upływu czasu przesłanki zasiedzenia służebności. Dalej pozwany wywodził, że dla poszczególnych działek wskazanych w pozwie należy odrębnie obliczać terminy zasiedzenia. I tak zdaniem pozwanego dla działek, które zostały nabyte z mocy prawa przez Gminę C. w dniu 27 maja 1990 r. termin zasiedzenia rozpoczyna bieg od tej daty, w stosunku zaś do działek które są nadal własnością Skarbu Państwa lub stanowiły własność Skarbu Państwa, a następnie własność ta została przeniesiona na Gminę w wyniku decyzji Wojewody z dniem 23 lipca 2010r. datą początkową dla obliczenia terminu biegu zasiedzenia jest data utraty mocy przez art. 177 k.c., w myśl którego przepisów o nabyciu własności przez zasiedzenie nie stosowało się, jeżeli nieruchomość była przedmiotem własności państwowej tj. 1 października 1990r.

Powód ustosunkowując się do treści odpowiedzi na pozew (k. 132) wskazał, że strona powodowa nie uwzględniła działek (...) przy obliczaniu wysokości należności za bezumowne korzystanie z nieruchomości, stąd też zarzuty pozwanego co do przedawnienia roszczenia i braku legitymacji czynnej odnośnie tych działek są bezzasadne. Nadto wywodził, że pozwany korzysta z gruntu powoda w złej wierze i bez tytułu prawnego, a zatem do zasiedzenia służebności jeszcze nie doszło .

Sąd ustalił co następuje:

W latach 1984-1987 na zlecenie (...), na podstawie projektu technicznego i pozwolenia na budowę, została wybudowana napowietrzna linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia K. P.. –K.. Projekt techniczny etapu budowy obejmującego mi.in część linii na terenie C. wykonany został również na zlecenie (...). W dniu 21 maja 1985r. Wydział Urbanistyki Architektury i Nadzoru Budowlanego w C. wydał pozwolenie na budowę tej części linii. Odbiór techniczny całości linii został dokonany w dniu 11 marca 1987r. (pozwolenie na budowę k. 56, projekt k. 51, protokół odbioru k. 57).

(...) był początkowo zakładem przedsiębiorstwa państwowego (...), od dnia 1 kwietnia 1985 r. stanowił zakład przedsiębiorstwa państwowego (...), a następnie od dnia 1 stycznia 1989r. – w wyniku podziału (...), stał się samodzielnym przedsiębiorstwem, które przejęło składniki mienia przyznane w wyniku podziału. Przedmiotem działania przedsiębiorstwa było wytwarzanie, przetwarzanie, przesyłanie i dostarczanie energii elektrycznej, zarządzanie wspólną siecią elektryczną, budowa, rozbudowa, modernizacja i remonty sieci energetycznych (zarządzenie Ministra Górnictwa i Energetyki k. 100, zarządzenie Ministra Przemysłu k. 102, decyzja k. 102).

Aktem notarialnym z dnia 12 lipca 1993r. , na podstawie ustawy z dnia 5 lutego 1993r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu oraz ustawy z dnia 13 lipca 1990r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, Skarb Państwa dokonał przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego (...) w G. w jednoosobowa spółkę akcyjną Skarbu Państwa – (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. ((...) SA). Jako przedmiot działania przedsiębiorstwa wskazano m.in. wytwarzanie, przesyłanie i sprzedaż energii elektrycznej,

budowę, rozbudowę, modernizację i remonty sieci i urządzeń energetycznych, eksploatację urządzeń energetycznych (akt notarialny k. 103).

Aktem notarialnym z dnia 1 lipca 2007r. pomiędzy (...) SA, a (...) SA w G. została zawarta umowa o objęcie akcji i wniesienie wkładu niepieniężnego, na podstawie której pozwana nabyła zorganizowaną część przedsiębiorstwa (...) SA – w tym wszystkie składniki materialne i niematerialne wchodzące w skład zorganizowanej części przedsiębiorstwa – w tym własność urządzeń do przesyłu energii, a w szczególności linii elektroenergetycznej wskazanej w pozwie (akt notarialny k. 87).

Pozwany (...) SA już w toku procesu zmienił firmę na (...) SA (k. 343 i 346), a następnie w trybie art. 492 § 1 pkt 1 ksh doszło do przejścia (...) SA z siedzibą w G. przez (...) SA w K. (k. 448, odpis KRS k. 450).

Linia energetyczna przebiegająca przez wskazane w pozwie nieruchomości od czasu powstania była wykorzystywana i eksploatowana przez (...) i jego następców prawnych. Linia ta przebiega między innymi przez działki położone w C. przy ul. (...), o numerach: (...), (...), (...), (...), (...), 815/121, (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...) i (...).

Powyższe nieruchomości stanowiły własność Skarbu Państwa (myląc się w tym zakresie sformułowania użyte w pozwie, z których wnioskować można, że Skarb Państwa nabył nieruchomości aktem notarialnym z dnia 31 sierpnia 2001r. od (...) SA – w istocie czynność objęta aktem notarialnym dotyczy przeniesienia na Skarb Państwa prawa użytkowania wieczystego, co w konsekwencji doprowadziło do wygaśnięcia tego prawa wobec konfuzji własności i użytkowania wieczystego gruntu – akt notarialny z dnia 31 sierpnia 2001r. k. 11).

Decyzją Wojewody Śląskiego z dnia 11 maja 2010r. na podstawie art. 18 ust 1 w związku z art. 5 ust 1 ustawy z dnia 10 maja 1990r. – Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i pracownikach samorządowych, stwierdzono nabycie nieodpłatnie z dniem 27 maja 1990r. przez Gminę C. własności nieruchomości obejmującej działki (...) (decyzja k. 36). Pomimo tego, że działki te zostały wymienione w pozwie, powód wyraźnie oświadczył, że nie brał ich pod uwagę przy obliczaniu wysokości żądania zgłoszonego w niniejszej sprawie.

Decyzją Wojewody Śląskiego z dnia 5 lipca 2010r. przekazano nieodpłatnie na rzecz Gminy C. pozostałe wskazane w pozwie działki, poza działką (...). Nabycie przez Gminę C. prawa własności nastąpiło z dniem 23 lipca 2010r. (decyzja Wojewody k. 33).

Pismem z dnia 20 kwietnia 2010r. powód poinformował pozwanego o konieczności uregulowania kwestii związanej z przebiegiem linii, domagając się jej likwidacji i zapłaty za bezumowne korzystanie z nieruchomości. Pismo dotyczyło zarówno nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa – reprezentowanego przez Prezydenta Miasta C., jak i nieruchomości stanowiących własność Gminy C. (pismo k. 24). Kolejnymi pismami z sierpnia 2010r. i 16 września 2010r. powód ponawiał wezwania do zapłaty, przedstawiając kolejne wyliczenia. Pozwany odmówił zapłaty, powołując się na fakt posiadania służebności w dobrej wierze (korespondencja stron k. 29-32 i 38-50).

Opisany stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wskazanych wyżej dokumentów. Wobec faktu, że ostatecznie spór między stronami sprowadził się do czysto prawnego zagadnienia dotyczącego oceny zasadności powództwa z punktu widzenia powoływanego przez stronę pozwaną zasiedzenia służebności, w świetle poniższych rozważań zgłoszone i przeprowadzone dowody na okoliczność wysokości roszczenia okazały się bezprzedmiotowe.

Sąd zważył co następuje:

Formułując żądanie powód opierał się na fakcie korzystania przez pozwanego z nieruchomości powoda poprzez usytuowanie na tej nieruchomości napowietrznej linii energetycznej i jej eksploatację. Jako podstawę prawną powód powołał przepisy art. 352§2 w związku z art. 224§2 k.c. oraz art. 225 k.c. i w związku z art. 230 kc., wywodząc, że posiadacz zależny (odpowiednio posiadacz służebności) w złej wierze obowiązany jest do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy.

Pozwany i jego poprzednicy prawni od momentu budowy linii władali nią i linia ta stanowiła własność pozwanego (poprzedników prawnych pozwanego) w rozumieniu art. 49 kc. Poza sporem było, że nie doszło do ustanowienia w drodze czynności prawnej służebności gruntowej ani służebności przesyłu na rzecz pozwanego i jego poprzedników.

W myśl art. 352 § 1 i 2 kc kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości z zakresie odpowiadającym treści służebności, jest posiadaczem służebności, a do posiadania służebności stosuje się odpowiednio przepisy o posiadaniu rzeczy.

Możliwe jest nabycie przez przedsiębiorcę przesyłowego w drodze zasiedzenia służebności o treści służebności przesyłu, będącej rodzajem służebności gruntowej (z pewnymi odrębnościami dotyczącymi braku potrzeby wskazywania wprost służebności władającej), przy czym po wejściu w życie w dniu 3 sierpnia 2008r. konstrukcji prawnej służebności przesyłu (art. 305¹ i nast. k.c.) możliwe jest zasiedzenie wprost służebności przesyłu, a okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia służebności przesyłu (wydany na gruncie analogicznej sprawy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2013r., V CSK 320/12 i powołane tam orzecznictwo – k. 522 i nast.) .

Zasadniczą kwestią sporną w niniejszej sprawie było ustalenie dobrej lub złej wiary pozwanego i jego poprzedników jako posiadaczy służebności. Punktem wyjścia dla oceny tego problemu jest art. 7 k.c. zgodnie z którym, jeżeli ustawa uzależnia skutki prawne od dobrej lub złej wiary, domniemywa się istnienie dobrej wiary. W ocenie Sądu strona powodowa nie wykazała żadnych przesłanek podważających wynikające z cytowanego przepisu domniemanie. Inwestycja budowy linii elektroenergetycznej prowadzona była w latach 80 – tych przez przedsiębiorstwo państwowe na podstawie stosownych decyzji budowlanych, zaś po jej wzniesieniu pozostawała w dyspozycji tego przedsiębiorstwa. W ocenie Sądu nie ulega wątpliwości, że Skarb Państwa jako ówczesny właściciel nieruchomości, a jednocześnie inwestor i właściciel linii godził się na zajęcie swoich nieruchomości w zakresie niezbędnym do zrealizowania inwestycji i jej eksploatacji. Zakres faktycznego obciążenia nieruchomości nie uległ zmianie na skutek nabycia poprzez poprzednika prawnego pozwanego na podstawie ustawy z dnia 29 września 1990r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości oraz przepisów określających ustrój majątkowy państwowych osób prawnych, własności składników mienia państwowego znajdujących się dotychczas w jego zarządzie. Oczywistym jest, że przedsiębiorstwo państwowe (...) winno mieć świadomość, iż grunty, nad którymi linia przebiega nie są jego własnością, niemniej okoliczność ta nie jest tożsama z wiedzą o braku uprawnienia do korzystania z gruntów w dotychczasowym zakresie. Dobra wiara posiadacza występuje wtedy, gdy ingerowanie w cudzą własność rozpoczęło się w takich okolicznościach, że usprawiedliwiały one przekonanie posiadacza, że nie narusza on cudzego prawa, a sama wiedza o prawie własności przysługującym innej osobie nie wyłącza dobrej wiary posiadacza służebności (powoływany wyżej wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2013r. – na marginesie należy zaznaczyć, że rozważania Sądu Najwyższego odnoszą się nie tylko do zbliżonego stanu faktycznego, ale w części nawet do tych samych działek , z którymi wiąże się roszczenie dochodzone w niniejszym postępowaniu).

Dla oceny posiadania prowadzącego do zasiedzenia o rodzaju wiary posiadacza, a w następstwie o długości terminu niezbędnego do nabycia własności nieruchomości (odpowiednio służebności) przez zasiedzenie decyduje chwila objęcia w posiadanie (art. 172 i 176 kc). Późniejsze dowiedzenie się przez posiadacza o stanie rzeczy skutkującym zmianą dotychczasowego posiadania nie przerywa biegu terminu zasiedzenia ani oceny dobrej lub złej wiary posiadacza. Biegu terminu prowadzącego do zasiedzenia służebności nie przerywa pisemne wezwanie właściciela nieruchomości do zapłaty wynagrodzenia za korzystanie z tej nieruchomości, nie ma ono także znaczenia dla oceny dobrej wiary posiadacza. Biegu terminu zasiedzenia nie przerywa również powództwo o zapłatę wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości bez tytułu prawnego (por. powoływany wyżej wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2013r. k. 12 uzasadnienia).

W tych warunkach należy uznać, że pozwany (jego poprzednicy prawni) posiadali służebność w dobrej wierze.

Początek biegu terminu do zasiedzenia służebności rozpoczął się na gruncie ustalonego w niniejszym postępowaniu stanu faktycznego od chwili przejścia posiadania przez przedsiębiorstwo państwowe będące poprzednikiem pozwanego. Jak wskazano wyżej, wszystkie grunty, z którymi związane jest żądanie pozwu zgłoszone w niniejszym

postępowaniu stanowiły własność Skarbu Państwa. W okresie kiedy realizowano inwestycję polegającą na budowie linii energetycznej obowiązywała zasada jednolitego funduszu własności państwowej. Na skutek zmiany art. 128 kc dokonanej ustawą z dnia 31 stycznia 1989r. własność państwowa przysługiwała Skarbowi Państwa albo innym państwowym osobom prawnym. Utrwalił się jednak pogląd, że zamiana art. 128 k.c. nie doprowadziła z mocy prawa do przekształcenia uprawnień do mienia państwowego pozostającego dotychczas w zarządzie państwowych osób prawnych w prawo własności tego mienia. Następnie ustawa z dnia 28 lipca 1990r. z dniem 1 października 1990r. uchyliła art. 128 kc. oraz art. 177 kc, zawierający zakaz zasiadywania nieruchomości państwowych, a jednocześnie ustaliła 20 letni termin do nabycia własności nieruchomości dla posiadaczy w dobrej wierze (art. 172 kc.). Dopiero jednak ustawa z dnia 29 września 1990r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości przyznała z dniem 5 grudnia 1990r. państwowym osobom prawnym zdolność do nabywania we własnym imieniu wszelkich praw majątkowych, uwłaszczając je na posiadanym mieniu, będącym dotychczas własnością państwową.

Służebność gruntowa i służebność przesyłu są prawami na rzeczy cudzej. Niemożliwe jest zatem połączenie po stronie zasiadającego w odniesieniu do nieruchomości obciążonej przymiotu jej właściciela i posiadacza w zakresie odpowiadającym treści służebności. Zważywszy na to, że wszystkie grunty, z którymi związane jest dochodzone w pozwie roszczenie w dniu 5 grudnia 1990r. były własnością Skarbu Państwa (działki nr (...), które przeszły na własność Gminy C. z dniem 27 maja 1990r., pomimo tego, że zostały wymienione w pozwie, nie zostały uwzględnione przy obliczeniu wysokości zgłoszonego żądania), a przedsiębiorstwo państwowe będące poprzednikiem prawnym pozwanego dopiero z dniem 5 grudnia 1990 r. nabyło własność przebiegającej przez te grunty linii energetycznej, dopiero z tym dniem doszło do objęcia posiadania służebności i z tym dniem rozpoczął bieg termin do jej zasiedzenia. Termin do zasiedzenia zgodnie z art. 172 kc wynosi lat 20 , a zatem zasiedzenie służebności nastąpiło z dniem 5 grudnia 2010r.

Upływ terminu zasiedzenia wyłącza możliwość dochodzenia wynagrodzenia za korzystanie z cudzej nieruchomości także w okresie jego biegu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2011r. , III CZP 7/11, OSP 2012/10/93, Lex 897712, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2013r., V CSK 320/12– k. 522 i nast). Podzielając ten pogląd należało, wobec upływu terminu zasiedzenia, uznać powództwo za niezasadne w całości.

O kosztach orzeczono na zasadzie art. 98 kpc, przy czym na zasądzoną z tego tytułu kwotę złożyły się poniesione przez stronę pozwaną w toku postępowania wydatki w kwocie 3888, 72 zł (k. 245, 329, 407) i zwrot kosztów zastępstwa procesowego obliczonych zgodnie z § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.